

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Hyvinvointialue kannattaa terveydenhuollosta vaadittavien todistusten laatimisen kriittistä arviointia, mutta ei niiden kategorista pois sulkemista.

Mikäli ajoterveyden arviointi rajataan julkisen perusterveydenhuollon ulkopuolelle, erityisen haitallista ja eriarvoistavaa tämä on potilaille, joilla on pitkäaikais- tai etenevä sairaus, kuten muisti- tai mielenterveys sairaus ja erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuollon puolelle siirrettyjen sairastuneiden kannalta, joiden ajoterveyttä tulee arvioida. Lisäksi mm. aivo- ja sydänsairauksiin sairastuneiden ajoterveydenarviointikontrollit on tehty perusterveydenhuollossa tietyin aikamäärein sairastumisesta.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Esityksessä ja sen perusteluissa on arvioitu asian suoraan työllistävää vaikutusta hyvinvointialueille. Esityksessä ei ole nähdäksemme juurikaan tarkasteltu välillisiä vaikutuksia, eli mm. sitä, että asia täytyy huomioida myös ajanvaraustoiminnoissa sekä tila- ja työjärjestelyissä ja että ao. tarkastukset ovat pois muusta terveydenhuollon ammattihenkilöiden työajasta eikä sitä, että ao. todistuksien kirjoittamista, tallentamista ja niistä perittävien asiakasmaksujen laskutusta varten tulee olla omat toimintonsa käytettävissä olevissa tietojärjestelmissä.

Terveydenhuoltolain 22 § määrittää, että hyvinvointialue on velvollinen huolehtimaan siitä, että sen asukas tai terveyskeskuksen potilas saa terveydentilaansa koskevan todistuksen tai lausunnon silloin, kun todistuksen tai lausunnon tarve perustuu lakiin, taikka on asukkaan tai potilaan hoidon, toimeentulon, opiskelun tai muun vastaavan syyn kannalta välttämätöntä. Hallituksen esityksessä tämän ei katsottaisi koskevan ajokorttilaissa (386/2011) tarkoitettuja perusterveydenhuollossa laadittavia todistuksia tai lausuntoja. Ajoterveyttä koskeva lausunto ei olisi lakiperusteinen, mutta

lausunto olisi säädettävän pykälän 22 mukaan kuitenkin potilaan toimeentulon tai opiskelun tai muun syyn perusteella välttämätön. Lakiluonnoksessa esitetty perusterveydenhuollossa laadittavien ajoterveyslausuntojen poissulku on ristiriidassa asiakkaan välttämättömään tarpeeseen.

Potilas voi kieltää joidenkin tai kaikkien terveystietojen näkemisen potilastiedon arkistossa. Lisäksi terveydenhuollosta myönnetyt tai evätyt ajokorttitodistukset eivät näy potilastiedon arkistossa. Julkinen perusterveydenhuolto näkee potilaiden sairaudet, mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä myös evätyt ajoterveyslausunnot. Yksityisellä ei välttämättä ole riittäviä taustatietoja potilaan terveydestä eikä näkyvyyttä terveystietoihin eikä näin ollen mahdollisuutta arvioida ajoterveysperusteiden täyttymistä. Kuitenkin ajokorttiluvan edellytyksenä on seuraavien terveysvaatimusten täyttäminen: hakijalla ei ole sellaista vikaa, sairautta tai vammaa, joka olennaisesti heikentää hänen kykyään toimia ajoneuvon kuljettajana. Tämä muodostaa selkeän riskin potilaan ja kanssakulkijoiden terveydelle ja heikentää liikenneturvallisuutta. Vähintä, mitä tulisi tehdä on asetuksessa sitoa ajoterveyslausunto terveystietojen saamiseen. Ilman terveystietoja ei todistuksen antaja voi arvioida ajokorttiluvan myöntämisedellytysten täyttymistä eikä näin ollen ajokorttilain mukaisia perusteita.

Mainittu mahdollinen muutaman miljoonan kustannussäästö sote-menoista on ylimitoitettu ja hyvin vähäinen. Tämä kustannussäästö voidaan menettää yhdessä vakavassa liikenneonnettomuudessa, jossa muutama työkäinen nuori vammautuu vakavasti. Kaavailtu kustannussäästö ei ole kannatettava todennäköiseen riskiin nähden.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Hyvinvointialueella kirjoitettiin v. 2023 noin 2150 ajokorttitodistusta, niistä suurin osa perusterveydenhuollosta. Näistä perittiin asiakasmaksuina yhteensä n. 132.000 euroa. Perityt asiakasmaksut eivät kata kaikkia kustannuksia. Emme valitettavasti pysty (lomakaudesta johtuen) erittelemään erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon lukuja erilleen vastaamiseen annetussa määräajassa.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Hyvinvointialueella kirjoitettiin v. 2023 noin 2150 ajokorttitodistusta, niistä suurin osa perusterveydenhuollosta. Näistä perittiin asiakasmaksuina yhteensä n. 132.000 euroa. Perityt asiakasmaksut eivät kata kaikkia kustannuksia. Emme valitettavasti pysty (lomakaudesta johtuen) erittelemään erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon lukuja erilleen vastaamiseen annetussa määräajassa.

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaikaa?

Lääkärin aikaa varataan 30-60 min ajokorttilausuntoihin (laajoissa lausunnoissa ja iäkkäille varataan aina 60 min).

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaikaa?

Joillakin terveysasemilla sairaanhoitajat tai terveydenhoitajat tekevät esitutkimuksia. Yleinen on visuksen määrittäminen tai/ja kognitiivisen testin (esim. MMSE aika usein tai ”miniminä” -kellotesti) teko ennen lääkärikäyntiä. Aikaa on varattu 30-60 min riippuen tarvittavista esitutkimuksista.

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

Emme puolla sosiaalihuoltolakiin (50§) tehtävää muutosta. Lainsäädäntöä tulisi kehittää siihen suuntaan, että oikaisuvaatimukset voidaan käsitellä johtavien viranhaltijoiden toimesta. Tämän takia myös hyvinvointialuelain 139§:ä tulisi tarkistaa.

Satakunnan hyvinvointialue

Kirsi Varhila

hyvinvointialuejohtaja

Varhila Kirsi
Satakunnan hyvinvointialue

Tapiola Jukka
Satakunnan hyvinvointialue